

**สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
เพื่อพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคในศูนย์เด็กเล็ก
วันที่ ๑๑ - ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘
ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร**

การประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคในศูนย์เด็กเล็ก เมื่อวันที่ ๑๑ - ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคติดต่อในศูนย์เด็กเล็ก ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมและสร้างการยอมรับในการพัฒนางานศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคอย่างต่อเนื่อง โดยมีศาสตราจารย์นายแพทย์รัชตะ รัชตะนาวิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธานการประชุม และกล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่อง นโยบายกระทรวงสาธารณสุขต่อการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็ก และมอบโล่รางวัล “ศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ-ปลอดโรค” ให้กับศูนย์เด็กเล็กที่ได้รับรางวัล Best Practice ระดับเขต จำนวน ๑๒ แห่ง ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนเกี่ยวกับมาตรการการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง โรคมือ เท้า ปาก และเยี่ยมชมบูธ พร้อมมอบป้ายศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ-ปลอดโรค ให้กับหน่วยงานที่มาร่วมจัดบูธในครั้งนี้ จำนวน ๖ บูธ ดังนี้ :-

- ศดล.เทศบาลตำบลบางพลับ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี (รับโล่รางวัลและจัดบูธ)
- ศดล.เทศบาลเมืองทับกวาง (ป่าไผ่) ทบ.ทับกวาง อ.แก่งคอย จ.สระบุรี (รับโล่รางวัล)
- ศดล.บ้านหนองแพปลี ทบ.นครมาบตาพุด จ.ระยอง (รับโล่รางวัลและจัดบูธ)
- ศดล.ศาลาเขื่อน ต.ศาลาเขื่อน อ.บ้านลาด จ.เพชรบุรี (รับโล่รางวัล)
- ศดล.ตำบลวังเหนือ อ.บ้านด่าน จ.บุรีรัมย์ (รับโล่รางวัลและจัดบูธ)
- ศดล.ทบ.ตำบลวังชัย อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น (รับโล่รางวัล)
- ศดล.เทศบาลตำบลยางชุมน้อย ต.ยางชุมน้อย อ.ยางชุมน้อย จ.ศรีสะเกษ (รับโล่รางวัล)
- ศดล. ตำบลทัพทัน อ.ทัพทัน จ.อุทัยธานี (รับโล่รางวัลและจัดบูธ)
- ศดล. บ้านแสนสิริ อ.เฝ้าไร่ จ.หนองบัวลำภู (รับโล่รางวัล)
- ศดล.เทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัว ต.แม่แฝกใหม่ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ (รับโล่รางวัลและจัดบูธ)
- ศดล.ทบ.ตำบลหินตก ต.หินตก อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช (รับโล่รางวัล)
- ศดล.ทบ.กำแพงเพชร ตำบล กำแพงเพชร อ.รัตนภูมิ จ.สงขลา (รับโล่รางวัลและจัดบูธ)

นอกจากนี้เวทีเสวนา เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานศูนย์เด็กเล็ก โดยมีรองอธิบดีกรมอนามัย รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต ตัวแทนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมกิจการเด็กและเยาวชน และกรมควบคุมโรค ร่วมแลกเปลี่ยนให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กร่วมกัน และมีการอภิปราย เรื่อง ความเข้มแข็ง โอกาส และความท้าทายของการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลคุณภาพ-ปลอดโรคในอนาคต โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมดังกล่าว จำนวน ๓๐๓ คน ประกอบด้วย

- ผู้บริหารกรมควบคุมโรค และผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุขและแขกผู้มีเกียรติ ๑๐ คน
- ผู้รับผิดชอบงานศูนย์เด็กเล็กของ สคร. ๑๒ แห่ง ๑๙ คน
- ผู้รับผิดชอบงานศูนย์เด็กเล็กของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ๙๔ คน
- เจ้าหน้าที่ อปท. และครูผู้ดูแลเด็กที่ได้รับรางวัล Best Practice ระดับเขต ๔๒ คน
- กรมต่างๆและสำนักโรคติดต่อทั่วไป ๔๖ คน
- วิทยากร ๑๔ คน
- คณะทำงาน ๓๗ คน
- สื่อมวลชน ๑๕ คน
- อื่นๆ ๒๖ คน

วันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๘

การประชุมย่อย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคของศูนย์เด็กเล็กในอนาคต”

นายแพทย์ศุภมิตร ชุณหสัทธิวัฒน์ นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ กรมควบคุมโรค

ศูนย์เด็กเล็กเป็นสมบัติของชุมชน ไม่ได้เป็นสมบัติของกระทรวงสาธารณสุข หรือของกรมใดกรมหนึ่ง กระทรวงสาธารณสุขเป็นเพียงผู้สนับสนุนที่จะมาช่วยในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก และเจ้าของที่แท้จริงคือ พ่อแม่ และคุณครูผู้ดูแลเด็ก หากเราต้องทำงานและวางแผนต่อไป จึงต้องเริ่มต้นจากความต้องการของคนที่เป็นเจ้าของที่แท้จริง และการที่กระทรวงสาธารณสุขจะไปกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ไม่แน่นอนพอที่จะถูกต้องเหมาะสมแล้ว จึงเป็นการดีที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งทางส่วนกลางไม่ว่าจะเป็นกรมควบคุมโรค กรมอนามัย กรมสุขภาพจิต จะเป็นผู้นำและผู้สนับสนุนที่ดี

แพทย์หญิงผิลิน กมลวาทน์ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ นครราชสีมา

การที่กรมควบคุมโรคมารับผิดชอบศูนย์เด็กเล็กก็มีเจตนาที่ดีที่ต้องการให้ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค แต่ว่าการประเมินศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคร่วมกันสามกรม คือ กรมควบคุมโรค กรมอนามัย และกรมสุขภาพจิต กลับเป็นศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ และการมอบโล่รางวัลก็กลายเป็นศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ จึงทำให้การทำงานของทางสำนักงานป้องกันและควบคุมโรคมีความยากมาก แต่ทางสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ นครราชสีมา มีความโชคดีที่ทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทั้งนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี ซึ่งสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมีความทุ่มเททำงานที่ดี ทางสำนักงานป้องกันควบคุมโรคอยากให้อำเภอลงมือในการทำงาน แต่ติดขัดทั้งงบประมาณ ซึ่งในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ ใ้งบประมาณมาเพียง ๒๑๐,๐๐๐ บาท เป็นค่าดำเนินงานในการออกประเมินศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคในพื้นที่ร่วมกับทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดก็หมดงบประมาณแล้ว และในเงินงบประมาณวางแผนไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการอบรมครูผู้ดูแลเด็ก ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กก็มีเสียงตอบรับที่ดีที่จะมีการจัดอบรมให้ศูนย์เด็กเล็ก จำนวนประมาณ ๒,๔๐๐ กว่าแห่ง แต่ไม่มีงบประมาณ แล้วศูนย์เด็กเล็กที่มารับโล่รางวัลก็เป็นเพียงศูนย์เด็กเล็กแห่งเดียว ซึ่งเป็นส่วนน้อยมาก รวมทั้งเกณฑ์ประเมินของศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคในตัวบริบทของทางศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่กลับใช้ไม่ได้ เนื่องจากศูนย์เด็กเล็กในพื้นที่มีการดำเนินงานที่หลากหลาย ไม่สามารถไปบังคับให้ทางศูนย์เด็กเล็กดำเนินการตามเกณฑ์ได้ เพราะกระทรวงต้นสังกัดเป็นคนละกระทรวง รวมทั้งไม่ใช่หน่วยงานที่เป็นผู้บังคับบัญชาของศูนย์เด็กเล็กโดยตรงด้วย และการกำหนดให้ครูผู้ดูแลเด็กต้องมานั่งกรอกข้อมูลรายงานแบบคัดกรองผ่านระบบรายงานบนอินเทอร์เน็ตคงเป็นไปได้ยาก เพราะครูผู้ดูแลเด็กในแต่ละศูนย์เด็กเล็กมีเพียงไม่กี่คน คงไม่มีเวลาที่จะมานั่งกรอกข้อมูลรายงานแบบคัดกรองผ่านระบบรายงานบนอินเทอร์เน็ตได้

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ นครราชสีมา ทราบถึงเจตนาที่ดีของทางกรมควบคุมโรคที่ต้องการให้ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค จึงต้องการทราบความชัดเจนจากกรมควบคุมโรค และจากผู้รับผิดชอบงานศูนย์เด็กเล็กฯ ของสำนักโรคติดต่อทั่วไป ถึงความชัดเจนในเรื่องของงบประมาณ เนื้อหาวิชาการ เกณฑ์การประเมิน และการบูรณาการในการทำงานศูนย์เด็กเล็กทั้ง ๓ กรม คือ กรมควบคุมโรค กรมอนามัย และกรมสุขภาพจิต

นางสาวทิพย์ภววรรณ นามสุระ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี

การดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กในจังหวัดอุทัยธานีมีปัญหาไม่แตกต่างจากที่ทางสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ นครราชสีมากล่าวไว้มากนัก ซึ่งทางจังหวัดอุทัยธานีได้มีข้อตกลงกับทางเขต ๓ แล้วว่า จังหวัดอุทัยธานีจะดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ คือใช้เกณฑ์การประเมินของศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ เพราะ ถ้ามีการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคด้วยก็จะเป็นความซ้ำซ้อนให้กับศูนย์เด็กเล็ก อีกทั้งการกรอกข้อมูลรายงานแบบคัดกรองก็อย่างที่ทางสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ นครราชสีมาได้กล่าวไว้ ซึ่งจังหวัดอุทัยธานีบางพื้นที่ศูนย์เด็กเล็กบางแห่งยังไม่มีอินเทอร์เน็ตใช้งาน ครูผู้ดูแลเด็กก็ไม่สามารถกรอกข้อมูลรายงานแบบคัดกรองผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ จากการประชุมที่จังหวัดกาญจนบุรีเรื่องการกรอกข้อมูลรายงานแบบคัดกรองโรค ผู้ออกแบบโปรแกรมแจ้งว่า จะให้ผู้รับผิดชอบงานของจังหวัดสามารถกรอกข้อมูลรายงานแบบคัดกรองได้ จึงอยากทราบความ

ชัดเจนจากทางสำนักโรคติดต่อทั่วไป เนื่องจากได้มีการประสานเรื่องนี้มาที่สำนักโรคติดต่อทั่วไปแล้วได้ข้อมูลว่าเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานของจังหวัดไม่สามารถกรอกข้อมูลรายงานแบบคัดกรองได้

คุณครูผู้ดูแลเด็กของศูนย์เด็กเล็กเทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัว อ.สันทราย จ.เชียงใหม่

การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมเราจะทำงานเป็นระบบ ตั้งแต่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเทศบาลตำบล โดยทำงานเชื่อมโยงกัน จึงทำให้ได้มารับโล่รางวัลในครั้งนี้ สำหรับปัญหาการใช้เครื่องมือของศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค คือ เครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองโรค เช่น ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเจดีย์แม่ครัวจะใช้ปรอทวัดไข้แบบดิจิตอล แต่ทางศูนย์ฯ มีเพียงชุดเดียว ซึ่งศูนย์ฯ มีเด็กที่อยู่ในความดูแลประมาณ ๒๐๐ - ๓๐๐ คน ทำให้เครื่องมือไม่เพียงพอ ทางศูนย์ฯ จึงมีความต้องการเครื่องมือแบบนี้เพิ่มเติม และอยากให้ทางกรมควบคุมโรคช่วยสนับสนุนงบประมาณด้านนี้ด้วย

นางเรณู หมุยธธา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ

จากแบบประเมินของศูนย์เด็กเล็กคุณภาพจะมีงานปลอดโรค หรืองานเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อน้อยมาก อยากให้ช่วงบูรณาการนี้ เพิ่มงานคัดกรองโรค หรืองานเกี่ยวกับการปลอดโรคให้มากกว่านี้ เด็กของเราจะได้ปลอดโรคมากกว่านี้ด้วย

นางวัฒนา โยธาใหญ่ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๑๐ เชียงใหม่

ตนเองได้มารับผิดชอบงานศูนย์เด็กเล็กตั้งแต่แรกเริ่มโครงการในปี ๒๕๕๔ จากการทำงานพบความหลากหลายมาก จากหุรหฺรหฺรที่สุดจนมาถึงในที่ทุรกันดารเดินทางลำบาก เช่น บนดอย ซึ่งจากการทำงานและพัฒนามาตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ ได้รับการตอบรับจากคุณครูและผู้บริหารศูนย์เด็กเล็กด้วยดีตลอดมา คุณครูสนใจสมัครเข้ามาอย่างมาก แต่งบประมาณเรามีน้อย แต่คุณครูเขาก็เต็มใจที่จะมาเข้าร่วม และจากการที่พัฒนามาทั้งหมด ๔ ปี จนเข้าสู่ปีที่ ๕ จากศูนย์เด็กเล็กที่เราไปที่อยู่บนดอย มีหมู่บ้านใกล้เคียงศูนย์เด็กเล็ก ซึ่งตอนที่เราไปเยี่ยมไปให้ข้อเสนอแนะก็ไม่ได้บังคับว่า ต้องทำแบบนั้นแบบนี้ แต่เราไปพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้บริหาร แล้วหลังจากนั้นเราก็ไปติดตามก็พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นไม่ว่าจะเรื่องของสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ความสะอาดอะไรต่างๆ ก็ดีขึ้น ซึ่งในมุมมองของตนคิดว่า การดำเนินงานของกรมควบคุมโรคดำเนินงานมาถูกทางแล้วที่เราขยายงานไปที่โรงเรียนอนุบาลด้วย ก็อยากจะฝากผลักดันให้สำเร็จ ก็เพราะว่า ถ้าหากเรามองแค่เฉพาะศูนย์เด็กเล็ก คิดว่า โรคมือเท้าปาก หรือ โรคหัดในเด็ก คงไม่ลดลงแน่นอน แต่ถ้าหากว่า เราเข้าไปที่โรงเรียนอนุบาลด้วย แล้วใช้แนวทางปลอดโรคแล้วปรับให้เข้ากับเด็กโตได้เลยมันจะช่วยลดโรคในเด็กเหล่านี้ได้ และสิ่งที่ไม่อยากให้ปล่อยปะละเลยคือเรื่องใบประกาศรับรองเพื่ออย่างน้อยจะได้เป็นกำลังใจให้กับคุณครูผู้ดูแลเด็ก รวมถึงความชัดเจนของนโยบายที่ยังเกิดความสับสนระหว่างศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ กับ ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ของ ๒ กรม คือ กรมอนามัย กับ กรมควบคุมโรค อยากให้ทั้ง ๒ กรมคุยกันให้ชัดเจน

นายผาสุข ยางสมบัติ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๓ ชลบุรี

จากที่เราได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก ก็ต้องขอชื่นชมสำนักโรคติดต่อทั่วไป ที่พยายามจะส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดีของเด็ก แต่อยากจะฝากให้สำนักโรคติดต่อทั่วไป คือ การเพิ่มภาระงานให้กับคุณครูผู้ดูแลเด็กในเรื่องการกรอกข้อมูลรายงานการคัดกรองโรค อาจทำให้คุณครูไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ซึ่งเจตนารมณ์ของทางสำนักฯ มีเจตนารมณ์ที่ดี ที่ต้องการเฝ้าระวังโรค ไม่ให้เกิดโรคที่สามารถป้องกันได้ โดยเฉพาะโรคที่เกิดขึ้นในเด็ก แต่ก็อยากขอฝากไว้ว่า การที่ต้องมาบังคับให้กรอกข้อมูลรายงานการคัดกรองโรค มันอาจจะเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับคุณครูผู้ดูแลเด็กมากเกินไป

นายสมพบ เจริต นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสันทราย จ.เชียงใหม่

จากการรับผิดชอบงานศูนย์เด็กมาได้เกือบ ๒ ปี ศูนย์เด็กเล็กในอำเภอสันทราย ร้อยละ ๙๐ ของเด็กส่วนใหญ่เป็นเด็กต่างด้าว ซึ่งจำนวนของเด็กต่างด้าวมียากกว่าจำนวนของเด็กไทย จึงมองว่า ไม่ว่า ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค หรือ ศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ ถ้าหากจะให้เกิดการพัฒนา คือ

๑. ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้รับผิดชอบ จะต้องมีความสนใจและมีความใส่ใจ

๒. ได้รับการสนับสนุนจากท้องถิ่นในพื้นที่ ทั้งขององค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาล

ถ้าขาด ๒ ข้อนี้ก็ทำอะไรไม่ได้เลย แต่ศูนย์เด็กเล็กไม่เกิดการพัฒนา เพราะท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญ ถ้าช่วยกระตุ้นทางนโยบายลงไปทางท้องถิ่นได้ก็จะเกิดผลดีในส่วนนี้ และนอกจากนี้ศูนย์เด็กเล็กของเอกชนนั้นมีความพร้อมที่จะมาเข้าร่วม แต่ว่าเรายังเปิดโอกาสให้น้อยมาก โดยเฉพาะศูนย์เด็กเล็กคุณภาพที่ดูแลแค่ศูนย์เด็กเล็กที่ขึ้นกับท้องถิ่น ไม่ขยายไปยังโรงเรียนอนุบาลด้วยเหมือน ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรค ที่ขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังโรงเรียนอนุบาล และบางส่วนของศูนย์เด็กเล็กของเอกชนด้วย

นายแพทย์รุ่งเรือง กิจผาติ ผู้อำนวยการสำนักโรคติดต่อทั่วไป

ทางสำนักโรคติดต่อทั่วไปได้รับประสบการณ์จากทุกท่านที่มีส่วนร่วมมากมาย ข้อมูลจากทุกท่านมีประโยชน์ ทุกข้อเสนอแนะที่แนะนำเข้ามา ทางสำนักฯ ยินดีน้อมรับไปปรับปรุงทั้งหมด ฝากขอบคุณทุกข้อเสนอแนะ ทุกข้อเสนอแนะของทุกๆ ท่านด้วย

วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๘

เวทีเสวนา เรื่อง “แนวทางการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานศูนย์เด็กเล็ก”

แพทย์หญิงพรรณพิมล วิบุลากร รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต

กรมสุขภาพจิตจะเข้าไปร่วมบูรณาการในเรื่อง

๑. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ในเด็ก ๓-๕ ปี ซึ่งปัญหาที่พบคือ การปรับตัวเมื่อเผชิญปัญหา โดยมีการพัฒนาเครื่องมือเพื่อช่วยครูผู้ดูแลเด็กในการประเมินเด็กว่า มีเด็กคนใด กลุ่มใดเริ่มมีปัญหาหรือเป็นกลุ่มเสี่ยงด้านอารมณ์และจิตใจ และมีปัญหาทางด้านอารมณ์ด้านใด ครูผู้ดูแลเด็กก็จะสามารถสร้างกิจกรรมในการช่วยเตรียมความพร้อมในการเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ใหม่นั้นได้ เพื่อที่เด็กจะเข้าสู่วัยถัดไปคือวัยเรียนก็จะสามารถเผชิญปัญหาได้

๒. พัฒนาการและการเรียนรู้ มีการพัฒนาเครื่องมือในการตรวจคัดกรองด้านพัฒนาการในเด็กแรกเกิด-๕ ปี เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กสามารถคัดกรองกลุ่มเสี่ยงทางด้านพัฒนาการได้จริง โดย “หาเขาให้เจอช่วยเขาให้ทัน” เพื่อช่วยตัวเด็กกลุ่มเสี่ยงและช่วยไม่ให้เด็กกลุ่มอื่นได้รับผลกระทบจากปัญหาพัฒนาการ

นายวีระชาติ ทศรัตน์ ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนา แทนอธิตี กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเน้นการพัฒนาเด็ก ๔ ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

กรมฯ ได้รับการถ่ายโอนศูนย์เด็กเล็กในปี ๔๗ จากกรมพัฒนาชุมชน กรมศาสนา และกรมการศึกษาแห่งชาติ(เดิม) รวมจำนวนประมาณ ๑๔,๐๐๐ แห่ง ปัจจุบันมีจำนวนประมาณ ๑๙,๘๐๐ แห่ง เดิมมีจำนวน ๒๐,๐๐๐ แห่ง แต่ได้ยกระดับเป็นโรงเรียนอนุบาล มีคุณครู (ข้าราชการ+อัตราจ้าง) จำนวน ๕๓,๐๐๐ คน เด็ก จำนวน ๙๔๐,๐๐๐ คน คิดเป็นอัตราส่วนครูต่อเด็กเท่ากับ ๑ : ๑๗-๑๘ (เกณฑ์มาตรฐานครูต่อเด็ก ๑ : ๗-๑๐) มีการจัดสรรงบประมาณรายหัวเป็นค่าวัสดุทางการศึกษา ๑,๗๐๐ บาท/คน และเป็นค่าอาหารกลางวัน ๒๐ บาท/คน

กรมฯ ได้จัดทำตัวชี้วัดเพื่อพัฒนาศูนย์เด็กเล็กของท้องถิ่น ๔ ด้าน คือ

๑) การบริหารบุคลากร (คุณสมบัติและการพัฒนาความรู้และทักษะ)

๒) วิชาการและหลักสูตร (พัฒนาการเด็กและการเรียนรู้ของเด็ก โดยจะถูกประเมินคุณภาพหลักสูตรจาก สมศ.)

๓) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่

๔) การสร้างความร่วมมือระหว่างครูในศูนย์เด็กเล็กในแต่ละท้องถิ่นในพื้นที่

นางสาวเบญจา จรัสฤทธิ์ นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการพิเศษ กรมกิจการเด็กและเยาวชน

กรมกิจการเด็กและเยาวชนจะส่งเสริมให้ภาคเอกชน จัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็ก (Nursery) ตามพรบ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ ปัจจุบันมีประมาณ ๑,๖๐๐ แห่ง รับเลี้ยงเด็กตั้งแต่เด็กแรกเกิด-๖ ปี โดยภาคเอกชนที่จะ

ขออนุญาตจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กนั้น ผู้ดำเนินการกิจการต้องจบบริญญาตรีทางด้านเด็กปฐมวัย หรือมีประสบการณ์ในการดูแลเด็กปฐมวัย หรือผ่านการฝึกอบรมการดูแลเด็กปฐมวัย อาคารสถานที่ผ่านมาตรฐานตามที่กำหนด บุคลากรต้องประกอบไปด้วยพี่เลี้ยง ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด

กรมฯ ใช้หลักการ “เล่นปนเรียน” ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยใช้กิจกรรม ๖ หลัก คือ

- ๑) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
- ๒) กิจกรรมเสริมประสบการณ์
- ๓) กิจกรรมสร้างสรรค์
- ๔) กิจกรรมเสรี เล่นตามมุม
- ๕) กิจกรรมกลางแจ้ง
- ๖) กิจกรรมเกมการศึกษา

นายแพทย์ณัฐพร วงษ์ศุทธิภากร รองอธิบดีกรมอนามัย

การประเมินศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ ปี ๕๖ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ ๗๐.๐๗ ปี ๕๗ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ ๖๑.๔๐ อาจเนื่องมาจากการประเมินเพิ่มขึ้น จึงพบศูนย์เด็กเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์

ศูนย์เด็กเล็กคุณภาพมีมาตรฐาน ๖ ด้าน คือ

- ๑) ด้านการเจริญเติบโต อนามัยในช่องปาก และการจัดการอาหารถูกหลักสุขาภิบาล
- ๒) ด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ตามช่วงวัย
- ๓) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกศูนย์เด็กเล็ก
- ๔) ด้านการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
- ๕) ด้านบุคลากร
- ๖) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการดำเนินงานของศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ

- ๑) การพัฒนาและปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ
- ๒) การพัฒนาบุคลากร (การอบรมทีมประเมิน การอบรมวิทยากรครูพี่เลี้ยง)
- ๓) การควบคุม กำกับติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ใช้หลัก “กิน กอด เล่น เล่า”

กิน : โภชนาการและสุขภาพ
กอด : สร้างความรักความผูกพัน
เล่น : ส่งเสริมพัฒนาการ
เล่า : สร้างนิสัย

การอภิปรายเรื่อง “ความเข้มแข็ง โอกาส และความท้าทายของการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลคุณภาพ-ปลอดภัยในอนาคต”

นางพรสิน ศรีเทพเอี่ยม ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

ปี ๒๕๕๕ ศูนย์เด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม ได้เกิดการระบาดของโรคมือเท้าปากทางศูนย์เด็กเล็กฯ ได้มีมาตรการในการเฝ้าระวังควบคุมโรค คือ

- มาตรการที่ ๑ ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องได้รับการอบรมในการป้องกันโรคติดต่อ
- มาตรการที่ ๒ การตรวจสอบประวัติการได้รับวัคซีนของเด็กในทุกภาคเรียน
- มาตรการที่ ๓ การตรวจคัดกรองสุขภาพร่างกายและพัฒนาการของเด็กทุกคน
- มาตรการที่ ๔ การตรวจสุขภาพประจำปี รวมทั้งการ x-ray ปอดของครูผู้ดูแลเด็กทุกคน
- มาตรการที่ ๕ การให้ความรู้ในเรื่องการป้องกันโรคแก่เด็ก (การสำรวจความสะอาดของร่างกายตนเอง การล้างมือก่อนรับประทานอาหารและหลังจากเข้าห้องน้ำ)

มาตรการที่ ๖ การคัดแยกและส่งต่อเด็ก (เมื่อมีเด็กเจ็บป่วยจะต้องคัดแยกเด็กและลงบันทึกก่อนส่งต่อให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข)

มาตรการที่ ๗ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ความเข้มแข็ง โอกาส และความท้าทายของศูนย์เด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม คือ การมีแนวทางการพัฒนาการเฝ้าระวังควบคุมโรคภายในศูนย์เด็กเล็กฯ และแนวทางในการคัดกรองและดูแลเด็กภายในศูนย์เด็กเล็กฯ รวมทั้งการนำมาตรการศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคมาประยุกต์ใช้ในการเฝ้าระวังควบคุมโรคภายในศูนย์เด็กเล็กฯ

นายสุกิจ ยะมา ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลเชียงม่วน จ.พะเยา

ปี ๒๕๕๔ ได้เกิดการระบาดของโรคมือเท้าปากภายในศูนย์เด็กเล็กของเทศบาลตำบลเชียงม่วน และได้มีการปิดศูนย์เด็กเล็กเพื่อควบคุมโรค โดยจะต้องสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครองว่าทำไมต้องปิดศูนย์เด็กเล็ก รวมทั้งการนำมาตรการในการป้องกันและควบคุมโรคมาใช้ เพื่อให้ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคและสามารถเปิดศูนย์เด็กเล็กได้อีกครั้ง และที่สำคัญคือการสร้างความร่วมมือของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และหน่วยงานราชการของท้องถิ่นและสาธารณสุข

นายแพทย์สรายุधि บุญสุข หัวหน้ากลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย

ศูนย์เด็กเล็กคุณภาพ ต้องได้ผลลัพธ์คือ

๑. เด็กมีพัฒนาการสมวัยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๕
๒. เด็กมีส่วนสูงระดับดีและรูปร่างสมส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐
๓. เด็กมีฟันน้ำนมผุไม่เกินร้อยละ ๕๕
๔. เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าได้รับการส่งต่อไปยังสถานบริการสาธารณสุขทุกคน

โอกาสในการพัฒนาศูนย์เด็ก

๑. เป้าหมายผลลัพธ์ที่ต้องการต้องชัดเจน (ไม่ใช่แค่กินอิ่มนอนหลับมีคนเลี้ยง)
๒. การบริหารจัดการเชิงระบบที่บูรณาการองค์ความรู้ทั้งส่วนของสาธารณสุข พัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ศึกษาธิการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในแง่ของการดำเนินงานและการประเมิน
๓. องค์ประกอบด้านวัสดุ เครื่องมือ

ความท้าทายในการพัฒนาศูนย์เด็ก คือ “จะช่วยเหลือครูที่ตั้งใจ ให้ทำงานได้อย่างไร”

นายแพทย์ปรีชา เปรมปรี ผู้อำนวยการสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม

ตะกั่วกับผลกระทบต่อสุขภาพเด็ก

IQ ลดลง ๔.๖ ถ้าระดับสารตะกั่วในเลือดน้อยกว่า ๑๐ mcg/dl และ

IQ ลดลง ๗.๔ ถ้าระดับสารตะกั่วในเลือดมากกว่า ๑๐ mcg/dl

การดูดซึมสารตะกั่วเข้าสู่ร่างกาย

ผู้ใหญ่ ร้อยละ ๑๐-๑๕

เด็ก ร้อยละ ๕๐

จุดที่ตรวจพบระดับสารตะกั่วปนเปื้อนในศูนย์เด็กเล็กมากที่สุด คือ รั้วเหล็กด้านในศูนย์เด็กเล็ก (มีการใช้น้ำมันในการทาสีรั้วเหล็ก)

การเฝ้าระวังการสัมผัสสารตะกั่วของเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็กของสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ปี ๒๕๕๘ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานคือ ศูนย์เด็กเล็กอย่างน้อยจังหวัดละ ๒ แห่ง (รวมทั่วประเทศอย่างน้อย ๑๕๔ แห่ง) เพื่อสำรวจสภาพแวดล้อมและตรวจประเมินการปนเปื้อนตะกั่วในศูนย์เด็กเล็ก เพื่อรวบรวมข้อมูลในการจัดทำสถานการณ์ภาพรวมระดับประเทศ และส่งข้อมูลกลับให้กับ สคร. และหน่วยงานเครือข่าย และนำเสนอผู้บริหารเพื่อกำหนดนโยบายต่อไป

นายวีระชาติ ทศรัตน์ ผู้อำนวยการส่วนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและพัฒนา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ต้องการให้ท้องถิ่น

๑) มีตัวบ่งชี้ว่า “ศูนย์เด็กเล็กต้องผ่านเกณฑ์ใดบ้าง (ศูนย์เด็กเล็กคุณภาพของกรมอนามัย ศูนย์เด็กเล็กปลอดโรคของกรมควบคุมโรค ศูนย์เด็กเล็กตามเกณฑ์ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) จำนวนเท่าไร”

๒) มีคู่มือการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กให้ครูผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งมีระบบนิเทศติดตามที่ชัดเจน

นายแพทย์พรศักดิ์ อยู่เจริญ หัวหน้ากลุ่มศูนย์เด็กเล็กและโรคติดต่อในเด็ก สำนักโรคติดต่อทั่วไป

ต้องขอบคุณผู้ร่วมเสวนาทุกท่าน ทั้งจากส่วนกลางของสาธารณสุขและส่วนกลางของการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ยินดีที่จะช่วยทางสาธารณสุขในส่วนของคุณมือความรู้ต่างๆ แต่ผมอยากให้คำนึงถึงเรื่องการเผยแพร่ไปยังคุณครูผู้ดูแลเด็กให้รับทราบ คุณครูผู้ดูแลเด็กทุกท่านมีศักยภาพและสามารถทำได้ แล้วเด็กไทยของเราก็จะเป็นอนาคตที่ดีของประเทศไทยต่อไป

หากขาดเหลือประการใด ทั้งในส่วนของคุณเทคนิค หรือส่วนของคุณทางสาธารณสุข ทางเรายินดีที่จะสนับสนุนเต็มที่ ตามศักยภาพที่เรามี แต่ในส่วนใดที่เราสามารถผลักดันได้ ก็จะพยายามผลักดันให้เต็มที่ และขอให้อยู่บนหลักความจริงว่า เราจะทำงานอย่างไรให้มีความสุขและประสบความสำเร็จต่อไป

ขอขอบคุณผู้บริหารจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกท่าน ที่มาร่วมในวันนี้ และท่านที่ไม่สามารถมาร่วมได้จริงๆ ทางเราเชื่อว่า ท่านเต็มที่กับการทำงานอยู่แล้ว

ขอขอบคุณคุณครูผู้ดูแลเด็กทุกท่าน ที่ให้ความทุ่มเทและเอาใจใส่ในการทำงาน เพื่อเด็กที่จะเติบโตไปเป็นกำลังของชาติในทุกๆ ด้าน และ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทุกท่าน ที่ทุ่มเทความรู้ ความสามารถ ที่จะช่วยเหลือคุณครูผู้ดูแลเด็กในการขับเคลื่อนศูนย์เด็กเล็กของเราให้พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไป

รูปภาพประกอบ
